

ĎÁBLÍK

Elektronický měsíčník pro členy a přátele Cally • Číslo 140 • Vychází 17. února 2015

Milí čtenáři,

v posledních týdnech můžeme s vážným znepokojením sledovat nejen snahy o přípravu hned čtyř reaktorů a otevírání nové těžby uranu, ale též staronové tlaky na prolomení územních ekologických limitů těžby na velkodolech Bílina a ČSA v Severočeské hnědouhelné pánvi. Ty byly stanoveny již v roce 1991. Těžaři nyní usilují o uvolnění cesty k vytěžení dalších skoro 900 milionů tun hnědého uhlí. Je to záměr z mnoha důvodů nepřijatelný.

Další enormní emise skleníkových plynů si nemůžeme dovolit - v uhlí, které leží pod zemí za limity těžby je uschováno 1,4 miliard tun skleníkového oxidu uhličitého. Tedy více než desetinásobek skleníkových plynů, které každoročně vypustíme z území České republiky. I tak jsme jedním z nejvyšších producentů v přepočtu na hlavu v rámci zemí Evropské unie. Při spálení by došlo k vypuštění statisíců tun oxidů síry, dusíku, prachu a dalších škodlivin. Environmentální a zdravotní dopady z tohoto znečištění, které v ceně uhlí nenajdete a zaplatila by je společnost, dosahují podle Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v Praze 445 miliard korun. K tomu lze přičíst astronomických 890 miliard korun jako škody způsobené globální změnou klimatu.

Uhlí za limity není potřeba ani pro naše elektrárny, ani teplárny. Potvrdil to i návrh aktualizace státní energetické koncepce. Ta navíc nepočítá s plným využitím potenciálu úspor a obnovitelných zdrojů, které máme. Že by prolomení sice uchránilo pracovní místa horníkům, ale o dost více lidí by přišlo o práci po zbourání Černic, Horního Jiřetína a průmyslové zóny v Záluží, o tom se v médiích píše vcelku dostatečně. Tematický článek k tomu také otiskujeme. Co je pomíjeno, jsou dopady na krajinu a přírodu, limity nejsou jen územní. Zapomíná se na problémy stability jižních svahů Krušných hor, narušení nadregionálního koridoru ekologické stability, který představují suťová pole, zralé bučiny a habřiny na svazích a pod nimi, litorál potoků stékajících z Krušných hor a další. Je sice pravda, že prostory po těžbě surovin mohou být obohaceny biodiverzitou, ale všeho s mírou. Rekultivační firmy si navíc nenechají ujít příležitost utratit peníze za jejich způsob „výroby přírody“.

Limity byly vyhlášeny jako trvalé a neměly by se stát obětí hříček politiků. Bohužel to platí o celém našem energetickém směřování. Jak ukážeme v člancích tohoto čísla, začínají se rozevírat nůžky mezi vývojem v Evropě a v tuzemsku. K naší škodě, když si to stále necháme líbit. Přes tíživost tématu Vám přeji pěkné počtení, jistě najdete i leccos pozitivního, ba i humorného.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Mládkova vize atomového státu	str. 2
Limity těžby chrání 4 964 pracovních míst	str. 4-6
Zelená energie ve službách občanů	str. 7-9
Ptákem roku je potápka černokrká	str. 11-12
Slepice v nouzi!	str. 14
Pozvánky na akce	str. 19-22

Mládkova vize atomového státu

Když v dubnu loňského roku odmítla vláda dlouhodobě garantovat návratnost projektu nových reaktorů v Temelíně a tendr na dodavatele tak bezprostředně poté ČEZ ukončil, dostali zároveň ministři průmyslu a financí za úkol předložit strategii, jak v naší zemi dál s jádrem. Její vznik byl držen pod pokličkou a teprve v minulých dnech byla pod názvem „Národní akční plán rozvoje jaderné energetiky v ČR“ předložena k vyjádření ostatním ministerstvům. K ostražitosti nabádá spěch, kdy k návrhům, které ovlivní budoucnost České republiky na celé století, dostala ministerstva na vyjádření pouhých pět dnů. Návrh přitom odkazuje na schválenou Aktualizaci státní energetické koncepce, která ale přijata není.

Obsah strategie prozrazuje možný důvod - má být zahájena příprava výstavby čtyř nových reaktorů (po dvou v Temelíně a v Dukovanech), ale rozhodnutí o formě a výši nezbytných garancí pro investora, které uhradí spotřebitelé elektřiny nebo daňoví poplatníci, bude odsunuto až k horizontu roku 2025. Do té doby však bude utraceno až 32 miliard korun za přípravu a získání povolení obou projektů a budou připraveni investoři. Další rozhodování tak bude výrazně předurčeno hrozbou zmaření vložených nákladů na straně ČEZ, ale i budoucích dodavatelů, když se ukáže realita: zbytečnost a ekonomická nenávratnost stavby nových reaktorů.

Národní akční plán rozvoje jaderné energetiky ale vychází z chybných ekonomických předpokladů a tedy rozhodnutí na jeho základě jimi budou zatíženy. Z několika zmiňme alespoň předpoklad investiční náročnosti výstavby nových bloků ve výši 4 500 EUR/kW. Rozhlédneme-li se, vidíme, že cena dvou reaktorů EPR od AREVA v britském Hinkley Point dosahuje 6 500 EUR/kW, náklady na reaktory, které staví Westinghouse ve Vogtle v USA narostly již na bezmála 6 100 EUR/kW a investice do reaktorů v maďarském Paksu, které dodá Rosatom, má být 5 200 EUR/kW. Přitom je jisté, že v roce 2025 budou ceny o dost vyšší.

Národní akční plán sice ještě počítá, že do konce letošního roku dostane vláda studii konkrétního způsobu výstavby nových jaderných bloků v ČR s vybraným obchodně-investičním modelem (nejspíše bude z ČEZu vyčleněna dceřinná společnost, v níž budou mít podíl jak dodavatelé technologií, tak stát.), ale mezitím se má celá příprava rozběhnout. Podle strategie mají výrazně posílit zásahy státu ve prospěch jaderné energetiky – od vzniku stálého vládního výboru v čele s premiérem, jmenování vládního zmocněnce, přes legislativní úpravy pro jednodušší povolování jaderných elektráren až po nasměrování další veřejných financí na vědu a výzkum výlučně pro jadernou energetiku. V okamžiku, kdy se ani jen neuvažuje o zřízení podobného vládního výboru pro energetickou efektivitu, klimatickou změnu nebo obnovitelné zdroje energie je tenhle návrh výrazným signálem ohledně priorit našeho energetického směřování.

Z hlediska nezměrných rizik, které s sebou využívání jaderné energetiky nese, znamená více reaktorů také posilování moci státu na úkor svobody jednotlivce. Velice trefně to popsal futurolog a spisovatel Robert Jungk ve svém Atomovém státu, v němž vyzývá naléhavě každého jedince, aby se rozešel se svým děsivým postojem "já stejně nemohu nic změnit". Protože můžete.

Edvard Sequens

Chyby při povolování nových reaktorů v Temelíně

Nevládní organizace se domáhají nápravy žalobou

Sdružení Jihočeské matky, Občanská iniciativa pro ochranu životního prostředí a Calla podaly ve spolupráci s právní kanceláří Frank Bold Legal žalobu vůči rozhodnutí Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB), kterým bylo povoleno umístění nových reaktorů v Temelíně. Žalují nejen vady rozhodnutí SÚJB, ale zejména postup Ministerstva životního prostředí (MŽP) pod vedením tehdejšího ministra Tomáše Chalupy. Přestože souhlasné stanovisko MŽP na závěr hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA) bylo vydáno už v lednu 2013, umožňují české zákony právní ochranu zúčastněným obcím a spolkům až v následujícím správním řízení, kterým je právě napadené rozhodnutí SÚJB. Podnět na přezkum postupu MŽP ministr Chalupa smetl ze stolu.

Hlavní důvody pro žalobu, kterou si můžete [stáhnout zde](#), jsou:

- 1.) Závažné nedostatky procesu EIA ze strany MŽP. Ministerstvo ignorovalo závěry ze zjišťovacího řízení, které samo vydalo v roce 2009 a po výměně ministrů již na nich netrvalo. Navazující dokumentace ani posudek tak neobsahují všechny náležitosti dle zákona. Nebyly zhodnoceny dopady konkrétních uvažovaných typů reaktorů na životní prostředí, zhodnocena schopnost zařízení odolat různým potenciálním vnějším ohrožením (pád dopravních letadel, teroristický útok apod.), předložen způsob bezpečné likvidace vyhořelého jaderného paliva včetně doložení místa pro výstavbu hlubinného úložiště a další.
- 2.) Přípomínky, které žalující organizace podaly v procesu EIA, byly ze strany MŽP vyhodnoceny nedostatečně či jen formálně, samotné stanovisko MŽP není řádně odůvodněné.
- 3.) Konkrétní vyjmenované rozpory postupu SÚJB při řízení se správním řádem – jednání úřadu připomínalo spíše postup konzultačního orgánu firmy ČEZ a ne správního orgánu.

Celkově šlo o formální proces hodnocení vlivů nových reaktorů na životní prostředí, do nějž se promítaly politické změny ve vedení ministerstva. Hodnocení probíhalo metodou černé skříňky, tedy jen možných hypotetických vlivů konkrétních technologií. A to i přesto, že tehdy uvažované typy reaktorů byly výrazně odlišné konstrukce, generací a různých výkonů se zásadně rozdílnými dopady na životní prostředí. Výsledné podmínky stanoviska MŽP pak SÚJB ani nepřevzal do svého povolení. Pokud by měla být zahájena příprava nových reaktorů v Temelíně, musí hodnocení vlivů na životní prostředí proběhnout znovu.

Monika Machová Wittingerová z Jihočeských matek říká: „Celý proces povolování výstavby nových bloků v Temelíně připomíná frašku. Již proces EIA měl závažné nedostatky. Následná řízení probíhají ve stejném duchu, pod taktovkou ČEZ, za vydatné podpory Státního úřadu pro jadernou bezpečnost.“

Pavel Vlček za Občanskou iniciativu pro ochranu životního prostředí připomíná: „Ani poučení z Fukušimy nevedlo bohužel v České republice k tomu, aby povolovací proces k novým jaderným blokům probíhal korektně. Například není možné posuzovat vlivy stavby bez znalosti konkrétního typu reaktoru a rozhodnutí o něm posouvat až na dobu po ukončení tohoto procesu. Od Fukušimy sice na jedné straně přibývají požadavky na bezpečnost nových jaderných elektráren, na druhé straně k nim však mohou

probíhat takto degradovaná povoloovací řízení.“

Edvard Sequens z Cally doplnil: „Že proces hodnocení vlivů na životní prostředí považujeme za zmanipulovaný a budeme jej žalovat, jsme avizovali již před dvěma lety. Zákony to umožňují až skrze vydaná navazující řízení a tím bylo rozhodnutí Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Pokud se nyní pro Temelín uvažuje s reaktory korejské nebo jiné asijské výroby, je jasné, že se musí celé hodnocení zopakovat.“

Edvard Sequens, tisková zpráva Cally, Jihočeských matek, OIŽP a Frank Bold

Limity těžby chrání 4 964 pracovních míst

Rozšíření velkolomu ČSA a zbourání Černic, Horního Jiřetína a průmyslové zóny v Záluží by připravilo o práci 4.964 lidí, kteří zde pracují. V samotném velkolomu ČSA naopak v současné době pracuje méně než 600 lidí. Nadpoloviční většina z nich bude navíc v době ukončení těžby v roce 2022 v důchodovém věku, což negativní dopad uzavření dolu na zaměstnanost na Mostecku dále významně sníží. Všem ostatním propuštěným horníkům by měl pomoci stát pomocí velkorysého sociálního programu financovaného zvýšením poplatků z těžby uhlí o pouhé 1 %. Vyplyvá to z nových údajů o

souvislostech těžby uhlí a zaměstnanosti na Mostecku zjištěných městem Horním Jiřetín v oficiálních materiálech těžební společnosti Severní energetická, a.s., a dat úřadu práce.

Je propuštění 600 horníků v průběhu 7 let celostátní sociální problém?

Společnost Severní energetická, a.s., která velkolom ČSA provozuje, měla podle své výroční zprávy v roce 2013 celkem 851 zaměstnanců. Podle starších, podrobných dat publikovaných firmou v obchodním rejstříku ovšem pracuje třetina jejich zaměstnanců v úpravě uhlí v Komořanech, zatímco na samotný důl jich připadají dvě třetiny. V současnosti tak těžba na velkolomu ČSA přímo zaměstnává pouhých 600 osob. To odpovídá 1,1 % obyvatel okresu Most v produktivním věku a dokonce jen 1,5 ‰ (promile) Ústeckého kraje v produktivním věku. Jednorázové propuštění všech zaměstnanců velkolomu ČSA by tak zvýšilo nezaměstnanost na Mostecku z 12,7 na 14,2 %.

Ve skutečnosti je ale úplná nezaměstnanost všech dosavadních pracovníků z ČSA velmi nepravděpodobná. Firma totiž nepustí všechny své zaměstnance současně, ale postupně v průběhu až 7 let (2015 – 2022). Ještě důležitějším faktorem je ale věková struktura zaměstnanců. Podle oficiálních dat publikovaných firmou bylo v roce 2011 celkem 501 zaměstnanců Severní energetické (tedy téměř 55 %) ve věku nad 50 let. V okamžiku ukončení těžby v roce 2022 tedy bude polovina zaměstnanců firmy v důchodovém či těsně předdůchodovém věku (s nárokem na odchod do předčasného důchodu) a řady nezaměstnaných tedy nerozšíří.

Dalším pozitivním faktorem je profesní struktura zaměstnanců. Nikdo z nich totiž není „klasický“ horník, ale jedná se o vykonavatele kvalifikovaných technických profesí, kterých je obecně na trhu práce nedostatek - mj. 162 řidičů techniky, 77 zámečníků a 67 techniků a mechaniků.

Zavřená chemička a zrušení 4 153 pracovních míst. Dřív, než si myslíte

Mnohem více zaměstnanců než povrchové doly na Litvínovsku zaměstnávají firmy v průmyslovém

areálu Záluží u Mostu – zejména petrochemická skupina Unipetrol. Podle dostupných údajů má v uvedené průmyslové zóně práci 4 153 lidí. Podle plánů na prolomení limitů těžby prosazovaných Severní energetickou a hornickými odboráři by přitom těžba po roce 2050 celou zónu v Záluží zlikvidovala. Plán ministra Mládka na tzv. malé prolomení limitů by paradoxně rypadla k chemičce přivedl ještě dříve – přibližně za třicet let.

Zastánci těžby zpravidla argumentují, že jde o vzdálenou budoucnost. Ve skutečnosti se osudu petrochemického průmyslu v Záluží rozhoduje již dnes. V případě, že dojde k prolomení limitů, totiž nebudou mít vlastníci chemičky (polský PKN Orlen) žádnou motivaci investovat do rozvoje areálu určeného k likvidaci. V Evropě je v současnosti přebytek petrochemických kapacit a některé z nich budou v nejbližších letech uzavřeny. Je pravděpodobné a logické, že polský vlastník by jako první zavřel rafinerii, jejíž osud by byl prolomením limitů tak jako tak zpečetěn. Tisíce lidí, kteří v Záluží pracují, by tak nepřišli o práci v daleké budoucnosti, ale již v nejbližších letech.

Na území samotného Horního Jiřetína a Černic, které by v případě prolomení limitů velkolom ČSA spolkl během deseti let, je přitom dalších 811 pracovních míst.

Nové řešení: Hornická renta z dividend uhlobaronů

Limity těžby tedy chrání více pracovních míst, než by pomohlo udržet jejich prolomení. To však neznamená, že by propouštění zaměstnanců z velkolomu ČSA nepředstavovalo sociální problém. Město Horní Jiřetín i Greenpeace ČR chápou, že nejen ztráta domova, ale i ztráta zaměstnání je hluboce negativním zásahem do života.

Navrhují proto, aby stát zajistil účinná opatření na zlepšení situace zaměstnanců těžebního průmyslu, jejichž pracovní místa zaniknou. V případě mladších osob by se mělo jednat o posílení nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (včetně rekvalifikací, podpory vzniku nových pracovních míst a živnostenského podnikání). V případě osob v předdůchodovém věku či zhoršeným zdravotním stavem by se pak jednalo o možnost předčasného odchodu do důchodu za zvýhodněných podmínek (plný důchod).

Financování těchto opatření by přitom bylo možné bez jakéhokoliv zvyšování zátěže veřejných rozpočtů oproti současnosti. Město Horní Jiřetín a Greenpeace navrhuje, aby stát zvýšil těžební poplatky z těžby hnědého uhlí (tzv. úhrady z vydobytého nerostu) ze současných 1,5 % na 15 %. To by vedlo ke zvýšení příjmů státního rozpočtu o 2,86 miliardy Kč ročně. Pouhá osmina takto získané částky (tedy 358 milionů korun ročně) by umožnila zajistit zlepšení sociální pomoci horníkům ohroženým nezaměstnaností v rozsahu přesahujícím veškeré dnešní mzdové náklady na zaměstnance Severní energetické, a.s., tedy 325 milionů Kč v roce 2013.

Společná tisková zpráva města Horní Jiřetín a Greenpeace ČR

Prohlášení

účastníků demonstrace proti úvahám vlády ČR o prolomení územních ekologických limitů těžby v Severočeské hnědouhelné pánvi, konané v Horním Jiřetíně dne 28. ledna 2015

Dne 28. ledna 2015 se sešlo na 400 obyvatel nejen Horního Jiřetína, Černic a Litvínova, ohrožených záměry pokračování těžby Velkolomu Československé armády, dalších obcí Severočeské hnědouhelné pánve, ohrožených postupem Velkolomu Bílina, za stanovené územní ekologické limity povrchové těžby uhlí, ale i z jiných míst celé České republiky, aby v předvečer odborářské demonstrace před Úřadem vlády ČR za prolomení limitů těžby dle variant uvažovaných Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR vyjádřili zásadní nesouhlas se všemi variantami prolomení limitů za linie, stanovené usnesením vlády č.444/1991.

Účastníci vyjádřili přesvědčení, že nepominul žádný z důvodů, pro které byly limity vyhlášeny, tedy ochrana zbylých sídel v SHP, majetků a zdraví jejich obyvatel, dosud zachovaných památek, zbytků

přírody a krajiny, vodního režimu a územního systému ekologické stability krajiny, nezdevastovaných dosavadní těžbou. Prolomením limitů na VČSA by nejen nevznikly žádné nové pracovní příležitosti, ale bylo by zlikvidováno přes 800 pracovních míst jen v Horním Jiřetíně a na 4100 pracovních míst v chemických a jiných závodech v prostoru Litvínova Záluží.

Účastníci si připomenuli památku více než stovky sídel, která v minulých desetiletích zanikla v důsledku povrchové těžby uhlí a připomněli si duševní traumata, spojená u mnohých jejich obyvatel několikerým vynuceným stěhováním a ztrátami kořenů, které už by se neměly opakovat.

Dnes se stále větší naléhavostí přibývá další důvod pro útlum těžby uhlí jen pro jeho spalování s nízkou energetickou účinností. Pokračování povrchové těžby uhlí a jeho spalování pro výrobu elektřiny a tepla v rozsahu uvažovaném vládou ČR je v rozporu se zájmem a snahou EU i celého mezinárodního společenství OSN o redukci emisí skleníkových plynů k omezení vlivů lidské činnosti na globální změny klimatu.

Účastníci demonstrace proto požadují, aby vláda ČR zajistila, že budou záruky a sliby dané vládami ČSFR a ČR v Programu ozdravení Severočeského kraje z roku 1990, jejichž jsou limity součástí, nadále už trvale respektovány a dodržovány. Navíc požadují, aby byly konečně policií ČR vyšetřeny a případně i českými, ne jen švýcarskými soudy postiženi ti, kdo se podíleli na způsobu privatizace Severočeských hnědouhelných dolů a podílejí dodnes na nevýhodném rozdělování výnosů z těžby uhlí jako vyhrazeného nerostu, tvořícího národní bohatství, mezi těžaře, dotčené obce, kraj a stát. Tento poměr je skandálně nevýhodný pro stát a jeho obyvatele a výhodný pro soukromé těžaře a je třeba ho změnit ve prospěch celé společnosti, dotčeného kraje, obcí, jejich obyvatel.

Je načase začít plnit závazky vůči tomuto kraji, chránit zájmy veřejné a neprodlužovat jeho devastaci a utrpení obyvatel v zájmu soukromých podnikatelů. Je načase přestat prodlužovat zlou minulost a začít i v tomto kraji životní podmínky obyvatel zlepšovat, nikoliv dále ničit.

V Horním Jiřetíně 28. ledna 2015

Martin Říha

Rychlá proměna evropské energetiky a český skanzen

Čerstvě zveřejněné statistiky o vývoji evropské energetiky ukazují na zásadní a dlouhodobé změny, kterými tento klíčový obor prochází. Zaměření na energetickou efektivitu snižuje spotřebu, v elektrárenském mixu rychle ubývají fosilní, ale i jaderné zdroje a jsou nahrazovány využíváním obnovitelných energií, zejména větrné a sluneční. Návrh tuzemské státní energetické koncepce proti tomu vsází na růst spotřeby, další těžbu hnědého uhlí a mnohamiliardovou veřejnou podporu pro investory nových jaderných reaktorů.

Spotřeba energetických zdrojů v zemích EU od roku 2006 klesá, v roce 2013 se dostala na úroveň roku 1990. Ubývá poptávka po uhlí, ropě, zemním plynem, klesá i využití jaderné energie. Nejde o důsledek ekonomického propadu, ale zejména o výsledek koncepční orientace Evropské komise i vlád jednotlivých zemí na zavádění energeticky efektivních technologií a snižování spotřeby od domácností přes dopravu po průmysl. Stejně jako v USA přestala v Evropské unii spotřeba energie kopírovat růst HDP.

Změna elektrárenského výkonu v EU v letech 2000-2014 (MW)

Nejvýrazněji se ale mění situace [v elektrárénství](#). Rychle přibývá obnovitelných, zejména větrných a solárních elektráren. Jejich výkon od roku 2000 narostl celkem o 205 tisíc MW. Plynové elektrárny zvýšily svoji kapacitu o 101 tisíc MW, naopak byly odstaveny jaderné reaktory o výkonu 25 tisíc MW a uhelné o celkovém výkonu 24,7 tisíce MW.

I v loňském roce trend pokračoval.

Větrné elektrárny dosáhly v Evropě výkonu 128 800 MW s ročním přírůstkem více než 11 tisíc MW. Bylo instalováno 8 tisíc MW nových slunečních zdrojů. Spuštěny byly ale také nové uhelné elektrárny o výkonu 3 300 MW, ovšem na druhou stranu byly odstaveny staré uhelné bloky o výkonu 7 260 MW.

Návrh nové české státní energetické koncepce navzdory vývoji v EU počítá se stagnací konečné spotřeby energie a to i přesto, že Česká republika patří mezi země s největší energetickou náročností v Evropě. V rozvoji jaderné energetiky, která má pokrýt přes 50 % spotřeby elektřiny, chtějí autoři předstihnout i Francii, ale u obnovitelných zdrojů plánují využití pouhé poloviny českých možností. Navíc nad rámec koncepce se diskutuje plán vytěžit a spálit hnědé uhlí za územně-ekologickými limity těžby.

Je evidentní, že evropská energetika jde zcela jinou cestou, než ta česká. Snižování spotřeby energie je na rozdíl od nás vnímáno jako nástroj vyšší energetické bezpečnosti a konkurenceschopnosti průmyslu. Proměna evropského trhu s elektřinou pak postaví české spotřebitele a daňové poplatníky do svízelné situace – jak uhradit jaderné sny současné vlády.

Edvard Sequens

Zelená energie ve službách občanů

Obnovitelné zdroje energie z nás vysávají peníze, jsou neefektivní a jejich podpora slouží jen úzké vrstvě „solárních baronů“. Takovou představu se podařilo nezodpovědným a s atomovou lobby provázaným politikům vsugerovat většině Čechů. Stačí přitom přejet hranice do Německa nebo Rakouska, abychom uviděli, že realita je přesně opačná. Z obnovitelné energie tam profitují především domácnosti, ale také obce a města.

Když se obec Strem v rakouském Burgenlandu loni v červnu rozhodla postavit na střeše místního pečovatelského domu solární elektrárnu, měla o způsobu financování jasno. Založila družstvo a nabídla lidem možnost koupit si v něm podílové listy. Minimální úložka 1000 eur, garantovaný roční výnos 4 %, doba splatnosti 13 let. Podobně výhodnou investici žádná banka nenabízí, takže po 55 vydaných podílových listech se zaprášilo během dvou dní. Na podzim se proto rozběhla investice další, a sice fotovoltaické panely na všech obecních budovách. I tentokrát se na potřebné finance složili občané prostřednictvím družstevních podílových listů. Elektrárny budou vyrobený proud dodávat do sítě a z

utržených peněz dostanou lidé úroky. Po 13 letech se investice zaplatí a družstevníci dostanou své vložené peníze zpět. Do budoucna plánuje obec stejným způsobem pořídit ještě tankovací tankovací stanici na bioplyn.

Popsaný model financování obnovitelných zdrojů není v Rakousku nijak výjimečný, hojně se uplatňuje také v Německu, Dánsku, Itálii a dalších zemích. Jen v Německu už počet energetických družstev přesáhl tisícovku a týdně přibývají v průměru tři další. Najdeme je na venkově i ve velkých městech, kde mívají i desetitisíce členů. Vždy však jde o lokální projekty – zejména bioplynových stanic, kotelen nebo elektráren na biomasu. U solárních a větrných elektráren je aktuálním trendem spotřebovávat vyráběnou elektřinu pokud možno v místě a do veřejné sítě prodávat jen přebytky. To je umožněno rozšiřováním zásobníků elektřiny pro domácnosti a menší firmy, které jsou na trhu už třetím rokem a na jejichž zařízení lze získat finanční podporu. Celkem se družstva a jednotlivci podílejí na výrobě zelené energie téměř jednou polovinu a jejich podíl stále stoupá. Velké komerční projekty naopak ustupují do pozadí.

Popularita tohoto trendu má několik důvodů. Především je výroba obnovitelné energie stále výhodnější, a to hlavně kvůli klesajícím pořizovacím nákladům výrobních zařízení a jejich technickému zdokonalování. Družstevní podnikání k tomu pak přidává další výhody. Do družstva může vstoupit každý, kdo si koupí členský podíl, někde už i za pouhých 300 Eur. Pokud shromážděné peníze od občanů nestačí, nebývá pro družstvo problém získat pro svůj projekt bankovní úvěr. Družstvo nestaví zdroj pro zisk a neúčtuje si marži, takže jeho režie je nižší, než by byla v případě soukromé společnosti.

Především je však družstvo přínosem pro místní komunitu. Do jeho projektu se mohou občané zapojit od samého počátku a uzpůsobit ho místním podmínkám. Při hlasování má každý člen jeden hlas bez ohledu na výši svého členského podílu, což někdy rozhodování protahuje, ale zaručuje jeho transparentnost a demokratičnost. Pokud družstvo vytvoří zisk, používá ho k dalším projektům, sloužícím komunitě, např. ke zdokonalování infrastruktury, zateplování domů, rozšíření sociálních služeb apod. Rovněž tak dbá na to, aby se do jeho projektů zapojovaly přednostně místní firmy, čímž přispívá k zaměstnanosti a celkové prosperitě obce. Např. lokální výtopny a elektrárny na biomasu jsou přímo postaveny na tom, že využívají odpadní dřevo z místních lesů a pil nebo odebírají energetické plodiny od místních zemědělců. Ale i když jde o třeba větrné elektrárny, dodávající elektřinu do sítě a nevytvářející žádná pracovní místa, bývají místní lidé hrdi na to, že vyrábějí „svoji“ elektřinu. Němčina pro to dokonce vymyslela nové slovo: Bürgerenergie, tedy občanská energie. Míněna je tím jak energie, měřená v kilowattech, tak i energie v přeneseném slova smyslu, která lidem dává pocit, že aktivně spoluutvářejí prostředí, ve kterém žijí.

Zelená energie ale uvedla do pohybu i další úkaz: V řadě měst vznikají občanské iniciativy za vykoupení, resp. převzetí dříve zprivatizovaných energetických sítí pod komunální správu. Je tomu nějakých 15–20 let, kdy se privatizace veřejných podniků a služeb zdála výhodná – nejen u nás, ale i v Německu. Tak třeba v Hamburku prodali elektrickou a teplovodní síť švédskému koncernu Vattenfall a plynovody domácímu koncernu E.ON. Tyto firmy ovládají nejen distribuci, ale provozují i uhelné a jaderné elektrárny. Zisk z prodeje sítě se ale v městském rozpočtu rychle rozplynul a spotřebitelé zůstali rukojmími firem, na jejichž rozhodování nemají žádný vliv.

Dokud fungovala energetika postaru, nedalo se s tím nic dělat, ale s rozvojem lokálních obnovitelných

zdrojů lidé poznali, že alternativa existuje. Otevření trhu s elektřinou sice přineslo i v Německu možnost vybrat si dodavatele elektřiny, ale podobně jako u nás jdou poplatky za správu sítě a různé „systémové služby“ do kapsy toho, kdo síť vlastní. Mnoha Hamburčanům začalo vadit, že je to soukromý podnik a navíc jeden z dominantních dodavatelů.

Občanská iniciativa za vykoupení sítě zpět do městských rukou získala za dva roky 116 tisíc podpisů a vymohla si vypsání městského referenda. To se konalo v roce 2013 a skončilo těsným, ale pro město závazným vítězstvím iniciativy. Nutno dodat, že vykoupení bude

městskou kasu stát 2 miliardy eur, což byl také hlavní argument odpůrců celé akce. Iniciativa ale upozorňuje, že část peněz se vrátí – vlastníkem sítě se totiž stane nově založená komunální firma, ve které si občané budou moci koupit podíly a profitovat na jejím zisku. Jednání mezi Vattenfallem a městem o podmínkách transakce jsou komplikovaná a vlečou se dodnes. Už teď je ale vidět, že Vattenfall i další energetické firmy přestaly s velkopanskými manýry monopolů a snaží se zákazníkům nastavovat přívětivější tvář.

U nás se ale nikdo podobných akcí bát nemusí. Rozvoj obnovitelné energie zamrzl kvůli chybně nastaveným podporám fotovoltaiky na mrtvém bodě a politici se usilovně snaží, aby to tak zůstalo. Nové jaderné reaktory jsou to, co prý rozsvítí naši budoucnost, přestože si podle samotného ČEZu na sebe nevydělají a stát se za ně bude muset zaručit. A k tomu nové uranové doly a pro jistotu i prolomení územních limitů těžby uhlí, jak vyplývá z aktualizované energetické koncepce, kterou se chystá vláda v příštích týdnech schválit. Češi si zkrátka žádnou energii sami vyrábět nebudou. Budou za ni platit, platit a platit – a hlavně do ničeho nemluvit.

Jakub Šiška, Sonne und Freiheit, psáno pro Lidové noviny

ZELENÉ PERLY ZA ROK 2015

„Nechceme jít tou cestou, kterou se vydalo Německo, to jest přílišná závislost na obnovitelných zdrojích.“

Jan Mládek, ministr průmyslu a obchodu, Spor o prolomení limitů těžby uhlí, Česká televize – události, 16. února 2015

Jak je vnímán národní park v Německu a u nás

Zemědělská universita ve Vídni dokončila výzkumný projekt k socioekonomickým tématům v Národním parku Bavorský les, který se rozkládá na německé straně Šumavy. Cílem bylo kromě zjišťování počtu návštěvníků i jejich vnímání národního parku a akceptování návštěvnické infrastruktury. Vyhodnoceno bylo 982 vyplněných dotazníků. Více než třetina dotazovaných, tedy 355 osob, má bydliště v okolí NP a jsou označováni jako „místní“ (okresy Freyung – Grafenau a Regen). Z 627 dotazovaných turistů bylo 78 %

přenocujících a 22 % jednodenních výletníků.

Výsledky dokládají, že NP Bavorský les se svým specifickým zaměřením a péčí o území není v rozporu s očekáváním a přáním návštěvníků. Právě naopak: NP Bavorský les je se svými rozmanitými nabídkami rozhodujícím faktorem pro kvalitní dovolenou. Pro téměř 60 % všech dotazovaných hrál statut NP Bavorský les velkou roli při jejich rozhodování toto území navštívit. Více než pětina (22 %) dokonce uvedla, že bez statutu NP by sem nejezdili. Skoro všichni návštěvníci věděli (97 %), že se nachází ve zvláštním chráněném území, 84 % jich při otázce bez možnosti výběru konkrétně uvedlo, že se jedná o národní park. Tato situace jistě bude obdobná i na české straně, v NP Šumava a proto se obce ležící uvnitř parku snaží statut parku ponechat, ale vnitřně ho vytunelovat (viz tzv. senátní návrh zákona, nedávno zamítnutý sněmovnou).

Národního parku si ale neváží v Bavorsku jen turisté. Pro téměř 90 % zdejších obyvatel představuje NP Bavorský les něco výjimečného a téměř všichni (98 %) jej navštěvují rádi. A tak je výrazně převažující většina místních obyvatel přesvědčena o tom, že Národní park Bavorský les zvyšuje kvalitu života v regionu (81 %) a má kromě toho i pozitivní vliv na jeho hospodářský rozvoj (76 %).

Téměř všichni (96 % návštěvníků) byli s NP jako rekreační oblastí spokojeni či velmi spokojeni. Na otázku, co se návštěvníkům v NP Bavorský les obzvláště líbí, byly bez možnosti výběru 670 krát zmíněny pojmy z kategorie příroda / divočina. Na druhém místě s 230ti zmínkami jsou pojmy z kategorie klid, oddech nebo odlehlost. Na otázku, co se návštěvníkům v NP nelíbí, 50 % odpovědělo, že není nic, co by se jim nelíbilo. Pojmy z kategorií mrtvé dřevo nebo kůrovec byly uvedeny jako negativní v 68 případech (z tisíce!) a omezení pohybu či jiné zákazy v 52 případech. Na těchto výsledcích je vidět, že obava obyvatel v NP Šumava, že mrtvé stromy odpuzují turisty je neopodstatněná.

Téměř 90 % návštěvníků hodnotí množství návštěvnické infrastruktury a stezek v NP jako ideální (92 %) a proto se také necítí omezení statutem NP ve svých rekreačních aktivitách (téměř 94 %). Zajímavé je, že návštěvníci vůbec nepostrádají sportovní zařízení typu sjezdovek, lanovek nebo šleprů. Většina (82 %) návštěvníků uvedla, že v příštích 5ti letech pravděpodobně opět navštíví NP Bavorský les. Více než polovina dotazovaných (56 %) uvedla, že dorazí opětovně dokonce v každém případě. Na těchto výsledcích je vidět, že obava obyvatel v NP Šumava, že bez sjezdovek nebudou mít turisty, je také zcela lichá.

Mojmír Vlašín (převzato z blogu autora)

Přírodovědné vycházky s Callou na webu

Pokud se už nemůžete dočkat jara a s ním i přírodovědných vycházek, máme pro vás alespoň malou náhradu. Na konci loňského roku jsme vytvořili novou webovou stránku, která bude od nynějška zdrojem informací o vycházkách minulých i budoucích. Její součástí je i fotogalerie všech pětáctyřiceti přírodovědných vycházek, na které jste s námi mohli dosud vyrazit. Web najdete na http://www.calla.cz/index.php?path=o_prirody&php=vychazky.php.

Jiří Řehounek

Kriticky ohrožená průmyslová zóna

Střevlík zlatitý je mocný a mediálně známý brouk. Momentálně ohrožuje zaměstnanost v severních Čechách, protože brání výstavbě rozvojových záměrů. Dovolil si vyskytovat se dokonce i na místech, kde se má podle představ investorů stavět logistické centrum nebo průmyslová zóna. A protože se odmítl odstěhovat, investor prvního záměru pro jistotu lokalitu před časem zoral a pohnojil.

V mediálním obrazu střevlíka zlatitého najdeme hned celou baterii biologických omylů. Asi ten nejmenší problém je komolení jeho jména, což se laikovi lehce stane a také lehce odpustí. Horší už je naprosto převrácený obraz skutečnosti, který média přinášejí. Střevlíka řadí česká legislativa mezi kriticky ohrožené druhy, firma mu rozorá a pohnojí stanoviště, ale ohrožené je logistické centrum.

Když jsem četl článek o druhém záměru, zarazil jsem se u ilustrační fotografie. Byl na ní evidentně běžný střevlík zlatolesklý (viz foto), nikoli zlatitý. Říkal jsem si, že by si mohli novináři

alespoň sehnat fotografii správného druhu a překlíkl na další článek. Tam se (konečně) psalo, že zóna ohrozí chráněné živočichy, kromě střevlíka např. zmijí obecnou. Článek vévodila ilustrační fotka. Byla na ní zmije gabunská s mohutnými „růžky“ na hlavě.

Jiří Řehounek

Ptákem roku je potápka černokrká

Česká společnost ornitologická vyhlásila ptákem roku 2015 potápkou černokrkou. Tento krásný a elegantní pták je ztělesněním problémů, ve kterých se nacházejí české a moravské rybníky.

Nádherně a nápadně zbarvená potápka černokrká je veřejnosti téměř neznámá. Ještě nedávno hojný ptačí druh z Česka již téměř vymizel. Na jeho záchranu ale rozhodně není pozdě. Počty potápek černokrkých se u nás dramaticky měnily. V padesátých a šedesátých letech hnízdily potápky černokrké v koloniích i o několika stovkách párů. V roce 2014 se podařilo najít celkem jen 50 hnízd. „Takto drastický pokles dříve silné populace nemá v evropském kontextu obdoby. Podobná situace není ani v okolních zemích, například v Polsku či Německu se potápkám stále daří dobře. Příčiny úbytku tedy musíme hledat u nás doma,“ říká Zdeněk Vermouzek, ředitel ČSO.

Česká společnost ornitologická v letošním roce zaměřuje svou pozornost na mokřady. Potápka černokrká je typickým ptákem rybníků a dobře odráží všechny jejich problémy. Její potravu tvoří především různí vodní koryši a larvy hmyzu. Protože se při lovu řídí zrakem, k životu potřebuje rybníky s čistou vodou plné nejrůznějších forem života (učeně „biodiverzity“). Podle přítomnosti potápek tedy na první pohled poznáme „zdraví“ toho kterého rybníka. Lokality s jejich výskytem patří u nás nejen z

ornitologického hlediska k těm nejceňnějším.

Hlavním důvodem úbytku potápek je příliš intenzivní chov kaprů. Pokud jich je v rybníce moc, jednak přímo kalí vodu, jednak zcela změní složení živočichů i rostlin ve vodě. Druhým problémem je nadměrné množství fosforu, který se do vody dostává z okolních polí. Velké množství fosforu vede k nedostatku kyslíku ve vodě, která se pak mění v páchnoucí hnědou břečku.

Potápka černokrká je tak příkladem nutnosti komplexního přístupu k ochraně přírody a krajiny – ač se jedná o druh striktně vázaný na vodní prostředí, některé příčiny jejího úbytku leží i daleko od rybníčních břehů. Pokud dokážeme vytvořit prostředí vhodné a atraktivní pro potápky, pomůžeme tím i celé řadě dalších, na mokřady vázaných druhů. Celkově pak bude naše krajina bohatší a krásnější – nemluvě o možnosti vykoupat se v čistém rybníce. Že nejde o utopii, ukazují zkušenosti z několika rybníků, kam se snížením rybích obsádek a vhodnou úpravou okolí podařilo rychle vrátit dřívější kypící život. Jsou to ostatně ta místa, kde se dodnes můžeme setkat i s letošním ptákem roku (například Vrbenské rybníky u Českých Budějovic, Lednické rybníky, rybník Řežabinec na Písecku, rybník Rod na Třeboňsku, Bohdanečský rybník, extenzivněji využívané rybníky v Poodří).

Tisková zpráva ČSO (redakčně kráceno)

Autor: Martin Mecnarowski, photomecan.eu

Jaro brzy ožije

Nezapomeňte sledovat návrat stěhovavých ptáků a zadat Vaše pozorování na stránky projektu „Jaro ožívá“ www.springalive.net, jehož další sezóna začíná 1. března. Sledovat budeme jako v loňském roce přilet následujících druhů: vlaštovky obecné, kukačky obecné, čápa bílého, rorýse obecného a vlhy pestré. Do projektu se mohou zapojit děti samostatně i jako školní kolektivy. Pro učitele jsou na stránkách k dispozici pracovní listy a tipy na zapojení projektu do výuky. Více se o projektu dozvíte na výše zmíněných stránkách projektu.

Letošní sezóna je poprvé tematicky zaměřená. Letošním tématem jsou Ptačí zahrady. Máte představu, jak má ptačí zahrada vypadat? Pokud jste takou zahradu vytvářeli, pošlete nám fotografie s krátkým příběhem jako inspiraci pro ostatní. Děti nám ji mohou namalovat a obrázky přihlásit do mezinárodní soutěže o dalekohled. Jelikož soutěž probíhá v rámci projektu „Jaro ožívá“, hlavní podmínkou je zapojit se aktivně do projektu – do databáze zadat svá první pozorování některého ze sledovaných druhů (vlaštovka, rorýs, kukačka, čáp, či vlha) a poté nám poslat namalovaný obrázek s vlastní představou "Ptačí

zahrady". Tedy takové zahrady, ve které se bude ptákům líbit a kde rádi vyvedou svá mláďata. Z obrázků budeme losovat národní vítěze (aby měly všechny děti stejné šance bez ohledu na výtvarné nadání). Všechny obrázky poté postoupíme do mezinárodního kola, kde budou mezinárodní porotou v každé kategorii vybrány 3 nejhezčí obrázky. Fotografie i obrázky můžete zasílat na springalive@birdlife.cz.

Gabriela Dobruská, ČSO

Máme již osmnáct Rorýsích škol!

Ve třetím roce celostátního projektu Rorýsí školy se počet těch certifikovaných "rorýsích" zvýšil o 11 na celkových 18 škol. Celkem se do projektu zapojilo již 24 škol a další projevíly zájem o spolupráci. Jedná se o školy, které se rozhodly chránit stávající kolonie rorýsů nebo umístěním budek pro rorýse umožnily vznik kolonie nové. V jižních Čechách se do projektu zapojilo např. Gymnázium Soběslav, kde mají pod střechou unikátní budky s elektronickým otevíráním a zavíráním vletových otvorů.

Letos na školy čekají nové webové stránky, vzdělávací materiály a návody na zapojení rorýsů do výuky. Pokud víte o škole, která by se chtěla do projektu také zapojit, informujte nás na springalive@birdlife.cz.

Gabriela Dobruská, ČSO

Pomozte shromáždit údaje o orlech mořských!

Víte o hnízdišti orlů mořských? Nenechte si cenná data pro sebe! Skupina pro ochranu a výzkum dravců a sov ČSO zpracovává každoročně zprávy o hnízdění některých druhů. Ty jsou pak publikovány ve Zpravodaji SOVDS. Jedním z druhů, u nichž je sledován vývoj početnosti, je orel mořský. Je velmi potěšitelné, že jeho populace v posledních letech stále rostla. Až teprve v roce 2013 nebyl patrný nárůst početnosti (viz graf). Jedním z důvodů mohl být jenom nedostatek přesných údajů o zjištěném hnízdění nebo o předpokládaných hnízdicích párech.

Obracím se tedy na vás s prosbou o pomoc s kompletací údajů o hnízdění orlů mořských. Pokud jste zjistili v roce 2014 hnízdění orlů mořských, prosím o sdělení lokality, nejbližší obce, čísla kvadrátu, hnízdního stromu a počtu mláďat na hnízdě (ideálně těsně před vyvedením) a příčinách ztrát, pokud jste je bezpečně určili. Pokud máte údaje i z dřívějších let, budu vděčný i za ně. Svoje informace pošlete prosím na adresu: tomas.belka@tiscali.cz.

Mohu vás ubezpečit, že vaše údaje o lokalitě nebudou poskytovány žádným dalším osobám, budou použity jen pro souhrnné zpracování. Ochrana hnízdišť orla mořského je absolutní prioritou Skupiny pro ochranu a výzkum dravců a sov. Ochrana je nakonec zakotvena i v názvu této pracovní skupiny.

Díky informacím od členů skupiny víme, že u nás v roce 2013 bylo minimálně 88 obsazených teritorií. Vezmeme-li v úvahu, že z některých částí republiky chybějí data zcela a že některá hnízda mohla uniknout pozornosti, celkem jistě u nás v roce 2013 hnízdilo přes 100 párů orlů mořských.

Tomáš Bělka, koordinátor SOVDS pro orla mořského

Slepice v nouzi!

„Máte zlý sen. Zdá se vám, že jste v telefonní budce. V budce bez oken, s minimálním osvětlením, zato maximálním smradem. Prostor sdílíte s dalšími deseti lidmi. Jste tady téměř od narození už skoro dva roky, nemůžete odejít. Stojíte na drátěné kleci, bolí vás nohy a celé tělo, nemáte možnost se ani protáhnout. Strašně se nudíte, můžete jen jíst, pít a snít o svobodě a volném pohybu.“

Právě jste si přečetli text, kterým vás uvítá webová stránka s netradičním názvem „Slepice v nouzi“. Cílem iniciativy, která za webem stojí, je „slepícím z vajíčkových velkochovů prodloužit život a umožnit jim, aby alespoň druhou část života prožili tam, kde uvidí slunce, kde se budou moci popelit v trávě, kde budou moci běhat po zahradě, tam, kde jim nebude hrozit utracení, pokud třeba při přepeřování nebudou snášet vajíčka.“

Iniciativa se nezabývá pouze osvětou, ale i přímým vykupováním slepic tzv. „vyřazovaných“ z klecových velkochovů. Některé vyřazené slepice, které by jinak jako osmnáctiměsíční putovaly rovnou na jatka, mohou lidé koupit a zajistit jim důstojnější zbytek života. Jak uvádějí lidé z iniciativy, slepice se v dobrých podmínkách dožívá až deseti let a po celou dobu snáší vajíčka, jen už nestíhá plnit plán snášky.

Další informace o slepicích v nouzi naleznete na adrese <http://www.slepicevnouzi.cz>.

Jiří Řehounek (s využitím materiálů iniciativy „Slepice v nouzi“)

VÝŠLO

Kam s ním?

Otázky, které byste si měli položit v souvislosti s hledáním místa pro konečné hlubinné úložiště radioaktivních odpadů

Vyhořelé palivo z jaderných elektráren patří mezi nejnebezpečnější materiály vůbec. Je nutné ho izolovat od všeho živého po statisíce let. Jak chceme tento problém řešit v České republice? Může být hlubinné úložiště bezpečné? Nebo lze vyhořelé palivo využít jinak? Proč odpad neodvezeme za hranice? Jaké dopady může mít úložiště na vybraný region a co s tím mohou dotčené obce udělat? Jen několik málo otázek z řady, kterým se věnuje nový informační list vydaný Callou v roce 2014. [Podívejte se sami.](#)

Zpravodaj Bezjaderná vysočina poprvé

Kde bude jaderné úložiště? Po mnoha letech je nedobrovolná hra s našimi domovy stále na začátku: obce i občané se brání tlaku státu a donedávna velmi diskutované geologické průzkumy nemohou začít. Rozdávají se nové karty, v nichž statisíce let nebezpečný odpad je tím Černým Petrem. Calla ve spolupráci s aktivními obyvateli míst, které stát vytipoval jako vhodné pro hlubinné úložiště vyhořelého paliva na Českomoravské vysočině začal vydávat zpravodaj Bezjaderná vysočina.

Psát budeme hlavně o místech, kterým se místo „domovy“ říká „lokality pro úložiště“. V každém čísle podrobněji představíme jednu

z nich. V tomto je to Hrádek, místo mezi Dolní Cerekví a Rohoznou. Zpravodaj si můžete [stáhnout zde](#). O tištěnou verzi si napište na: olga.kalisova@calla.cz. Zpravodaj vznikl díky projektu "Silnější hlas obyvatel Vysočiny při hledání hlubinného úložiště", jehož cílem je posílit roli obyvatel obcí v Kraji Vysočina, u nichž stát vyhledává konečné hlubinné úložiště vysokoradioaktivních odpadů. Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů. Jeho poskytovatelem je Nadace rozvoje občanské společnosti.

Jadrná protijaderná groteska v Brzkově

První představení parodie „Hukot 4 (a půl)“ se hrálo v jihlavském studiu „De Facto Mimo“ v říjnu 2001, shodou okolností asi měsíc po útoku na newyorské World Trade Center a oficiálním vyhlášení „války proti terorismu“. Generálka představení proběhla symbolicky rok od prvního vytažení řídicí tyče z reaktoru jaderné elektrárny Temelín (JETE) a premiéra (o den později) rok od začátku štěpné reakce v JETE. V Brzkově se toto představení odehrálo 25. ledna 2015, téměř měsíc poté, co vláda premiéra Sobotky schválila, nejen na přání ministra průmyslu a obchodu Mládka, zahájení příprav pro těžbu brzkovských 3 000 tun uranu. Sál brzkovského kulturního domu, sídlo spolku „Naše budoucnost bez uranu“ <http://www.stoptezbe.cz/>, zaplnila asi stovka diváků.

Scénárista a režisér Martin „Skřítek“ Kolář svou politickou parodii zaktualizoval o narážky na Brzkov a hledání hlubinného úložiště a přizpůsobil nynějším poměrům tak, aby opět došlo k tomu, že si pobavený divák ke konci „zřetelně uvědomí, v čem žije a pojednou je mu z té legrace úzko až zle“ (jak psal profesor Jan Císař v časopise Amatérská scéna č. 3 v roce 2002). Přispívají k tomu rozjásané vstupy a dvojsmyslné přeřeky moderátora „veselého“ rádia Šumák prolínající se s hlášením „snaživého děvčete“ uvnitř jaderné elektrárny „JEBU“ (ano, paralela s JETE, ovšem foneticky bližší zkratce JEDU), u kterého se každé ráno probouzejí a zpoza ovládacího pultu vylézají dva operační technici pro zásun (Olda) a výsun (Mirda) řídicích tyčí reaktoru.

Ti dva zatím netuší, že 25. leden pro ně přichystal kromě Jurdy, který přichází k jejich nelibosti pravidelně odebrat různé vzorky při kontrole bezpečnosti provozu, i nečekané návštěvy ve formě ministra práce a sociálních věcí Baďury, ekologického aktivisty Šopáka i novináře ze Šumáka. Dopolední program obou techniků před příjezdem zbožňované veršující svačinářky Anděly v růžovém a jejími obloženými houskami se zašifrovanými vzkazy aktivistovi Šopákovi nejdříve vyplní inženýr bezpečnosti provozu Ferda (režisér).

Jakmile se pedant Ferda blíží uličkou mezi diváky, neboť herci se připravují vzadu za publikem odděleným od nich jen nízkou zástěnou k docílení dokonalého splynutí s obecností, technici začnou automaticky a nadšeně recitovat hodnoty pro všechny sektory JEBU, jako kdyby podávali hlášení veliteli v armádě. A přichází první z řady politických narážek. „Kde je?“, ptá se Ferda, ukazujíc rukou na prázdný prostor pod skobou mezi dvěma kreslenými ovládacími panely. Olda odpovídá: „V HAJZLU.“ Ferda mizí v levé straně portálu a vrací se s

portrétem prezidenta Zemana. Pobavené reakce publika zaznívají i při pozdějších epizodkách s obrazem, kdy nechybí replika „Říkám minimálně po desáté, že bude viset!“.

Moderátor Šumáku oznamuje, že do JEBU zavítá ministr Baďura s početným doprovodem. Informaci kopíruje rozhlas se závěrečným rozverným „Nezlobte, přijede Baďura“, načež se chystající se technici zamýšlejí nad tím, co nebo kdo je to vlastně baďura. Do jejich banálního rozhovoru se najednou ozývá pískání špatně promazaných koleček pojízdného kufříku. Plíživě se blíží Jurda se svým náradíčkem pro „Výzkum zdraví – zásun a výsun“. Vyšinutý Jurda se dokonale vejde do stereotypního vyobrazení posedlého vědce, vytrhává pinzetou vous Oldovi, který po sobě jezdí autíčkem (dozimetrem), a pak s bílými gumovými rukavicemi mizí za pultem s Mirdou a vynořuje se s vítězným výrazem a vzorkem čehosi.

Ale už přichází Baďura. V obleku, sám a nepoznán. Hledá toaletu. Je poslán do oněch míst a následuje taneček obou techniků na „I feel good“ melodii, který provádějí pokaždé před tím, než centrálním systémem toaletu splachují. Ač nerada, musím zde příběh rafinovaně i z důvodu omezeného prostoru useknout, abych Vás zároveň nalákala na zhlédnutí hry doprovázenou hudbou Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany a Matěje Koláře a přitom si neznepřátelila režiséra, herce a technický tým. Proto dál popisovat děj nehodlám a posílám Vás místo toho do... divadla www.dfm.cz.

Olga Kališová

Místní se bouří, na Třeboňsku je o jedno silniční stromořadí méně

Desítky nedávno vykácených stromů pobouřily řadu místních i těch, kteří Třeboňskem pouze projížděli. Motorové pily se zakously do lip v aleji podél silnice z Veselí nad Lužnicí a Lomnicí nad Lužnicí a místní lidé začali zjišťovat, co se děje. Obrátili se s prosbou o pomoc i na Arniku, která se případem začala podrobně zabývat. Kácení proběhlo na území obcí Frahelž, Ponědráž a Ponědrážka. V tuto chvíli nevládní organizace komunikuje se všemi dotčenými stranami a podněty k prošetření kácení podala na Českou inspekci životního prostředí i na Správu CHKO Třeboňsko. Výsledky prošetřování této kauzy by měly být známy už na konci února. [Dokumenty ke kauze](#).

„O kácení jsme se dozvěděli hned od několika lidí a kauzou jsem se začala okamžitě zabývat. Podle informací z Ředitelství silnic a dálnic bylo kácení součástí výměny povrchu vozovky a pro tu zákony nevyžadují, aby bylo zahájeno náročnější stavební řízení. Silničáři mají sice potřebná povolení od jednotlivých obcí, ale z naší analýzy vyplývá, že úředníci udělali řadu chyb. To nejmenší, co mohli úředníci pro snížení ekologických škod po kácení udělat, bylo nařízení náhradní výsadby stromů, které ale v rozhodnutích z Frahelže ani Ponědrážky nejsou, Obecní úřad Ponědráž nám své rozhodnutí ještě vůbec neposkytl,“ komentuje situaci okolo kácení RNDr. Marcela Klemensová z Arniky.

Chyba je podle ekologické organizace zejména na straně obecních úřadů, které bez hlubšího zkoumání povolily stromy vykácet. Kromě toho, že nenařídily odpovídající náhradní výsadbu, neřešily ani zásah do krajinného rázu Třeboňska a možné ohrožení chráněných druhů živočichů, které mohly být na staré stromy vázány. Silničáři podali žádosti s dostatečným předstihem, aby obce mohly řízení přerušit a vyžádat si stanovisko Správy CHKO Třeboňsko.

Arnika chrání aleje už řadu let. Iniciovala vznik petice „Zachraňme stromy“ požadující lepší zákonnou ochranu alejí a stromů v krajině i ve městech. Petici podpořilo více než 35 tisíc lidí. Také díky nim se podařilo prosadit novelu zákona a zrušit výjimku, která umožňovala silničářům kácet stromy u silnic bez povolení. Arnika také vytvořila první celostátní statistiku a upozornila, že během posledních několika let od silnic v České republice zmizelo více než 155 tisíc stromů.

Tisková zpráva Arniky – Centra pro podporu občanů

Průhledný hmyzí hotel

Malý domeček pro užitečný hmyz na zahrádku či na balkón lze zhotovit také z průhledného střešního polykarbonátu. Lehká plastová náhražka skla do skleníků či autobusových zastávek se dobře tvaruje i řeže. Při troše štěstí lze získat od některých dobrých řemeslníků odřezky tohoto materiálu.

Hmyzí hotýlky jsou určeny především pro včely samotářky. Ty vyhledávají různá dutá stébla, která lze nasbírat právě nyní v období vegetačního klidu. Lze i navrtat různé kousky dřeva a vše dovedně poskládat. Včelky si bydlení samy upraví pomocí vlhké jílovité hlíny, kterou jim můžeme v době vegetace připravit do malé mističky. A lze také pečovat o medonosné rostliny v okolí. Pozorování hmyzu pak přináší mnoho zajímavých zážitků.

Jan Papáček, Bio-zaHRAda Hamr u Majdaleny

Pomoc s ochranou tropických lesů

Kdo cestoval v poslední době do tropických oblastí, musel se v posledních letech setkat s všudypřítomnými plantážemi palmy olejné. Nejmarkantnější je tento problém v oblasti jihovýchodní Asie, nověji se ním však setkáme i v Africe. Aktuálně se jedná o jeden z největších problémů v ochraně tropických pralesů.

Již nějaký čas se snažíme na tento problém upozorňovat. Podařilo se mi dát dohromady web www.StopPalmovemuOleji.cz a spolu s naším předním primatologem Stanislavem Lhotou a několika dalšími nadšenci založit neformální koalici neziskových organizací, veterinářů, lékařů, vědeckých pracovníků a známých osobností, kterým tento problém není lhostejný a mají zájem jej řešit. Nyní už aktivně jednáme s mnoha tuzemskými výrobci a distributory zboží s obsahem palmového oleje a snažíme se hledat šetrnější alternativy, které by palmový olej mohly nahradit.

Zároveň se postupně připravujeme na rozjetí kampaně v médiích. Jak totiž ukazuje praxe, ochota výrobců opustit palmový olej je přímo úměrná poptávce spotřebitelů po výrobcích bez obsahu této komodity. Ta sice naštěstí v ČR setrvale stoupá, nicméně bohužel ne dostatečně rychle. Je nám jasné že snížení poptávky jedné (či dvou - Slováci v tom jedou s námi) středoevropské země celý problém nevyřeší. V některých okolních

zemích se však naši kolegové dostali o krok dále. Když už nemůžeme být na špici, neměli bychom být alespoň největší brzdou

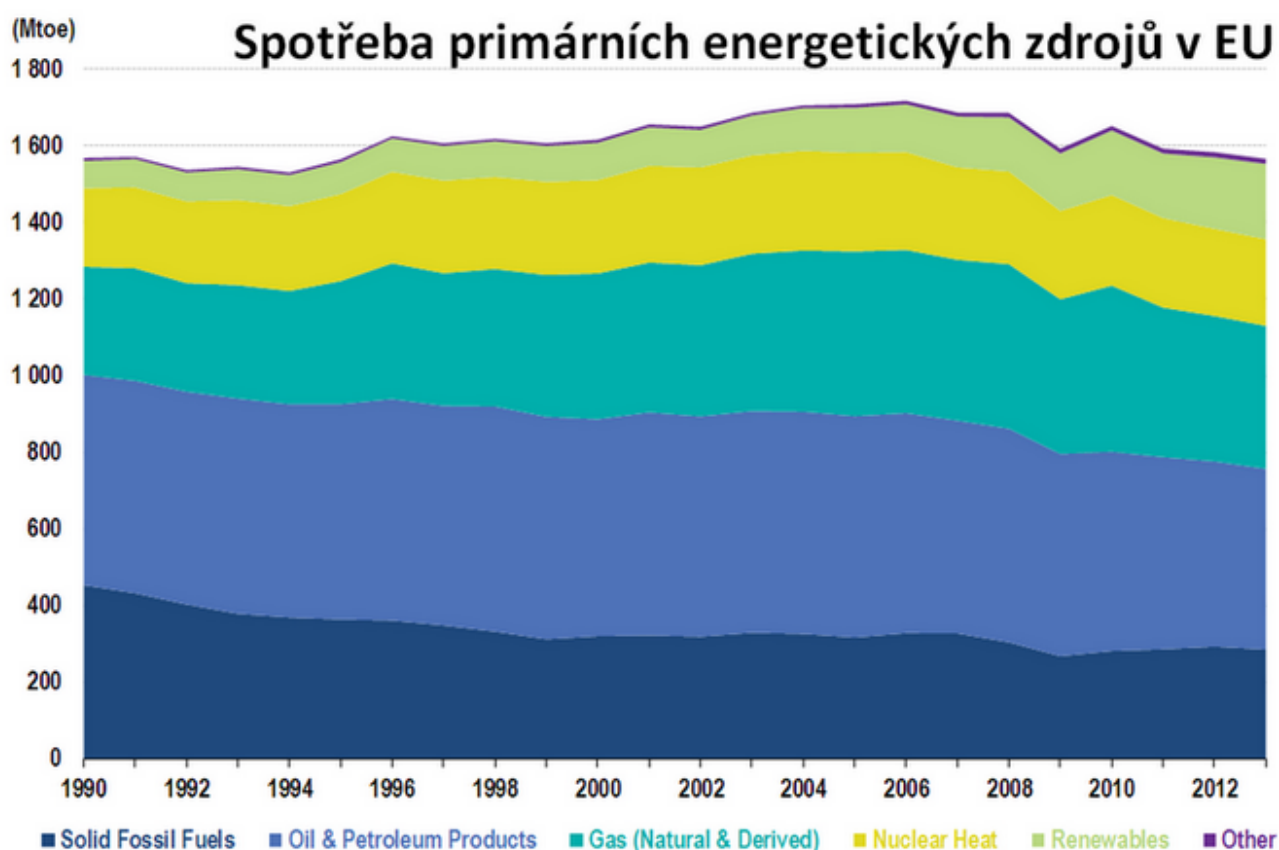
V čem tedy můžete být ochraně tropických pralesů nápomocni? Než se pustíme do větší mediální kampaně, rádi bychom do Koalice přivedli co největší počet členů a příznivců. Nejen nevládních organizací (ačkoli další jsou samozřejmě vítány), ale i biology, učitele, lékaře, veterináře, hudebníky i další známé osobnosti. Pomozte nám s jejich oslovením a šířením této výzvy.

Možností, jak se do kampaně zapojit, je samozřejmě nepřeberné množství. Zatím můžete alespoň v rámci možností omezit spotřebu palmového oleje, informovat o tom své okolí. Máme k dispozici fotografie několika set výrobků dostupných na našem trhu, které palmový olej neobsahují, a postupně je doplňujeme na web. A přivítáme i další fotografie výrobků, které nám pošlete.

David Číp, mluvčí Koalice proti palmovému oleji

GRAF MĚSÍCE

Spotřeba primárních energetických zdrojů v Evropské unii

Zdroj: Eurostat, únor 2015

Hnutí DUHA České Budějovice a Calla
Vás srdečně zvou na besedu z cyklu Zelených čtvrteků

„Rysí hlídky“

s Josefou Volfovou z Hnutí DUHA

*Proč existují a co dělají? Může se k nim přidat kdokoli?
Musí mít chráněný rys ostrovid hlídky? Kdo myslíte, že této šelmě nejvíc škodí?*

Ve čtvrtek 19. února 2015 od 18:00 hodin
v galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice.

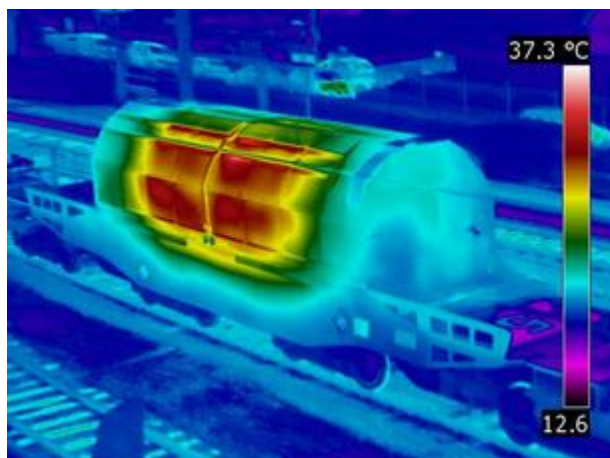
Více informací:

Hnutí DUHA České Budějovice, Dlouhá 134, Kaplice, tel: 380 311 459
ceskebudejovice@hnutiduha.cz, <http://www.hnutiduha.cz>

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

**Občanské sdružení Zdravý domov Vysočina ve spolupráci s Callou
pořádají besedy k problematice jaderných odpadů**

**19. 2. od 18 hodin na obecním
úřadě v Náměči**

**20. 2. od 18 hodin v hostinci U
Pažourků v Rudíkově**

Vystoupí Edvard Sequens z Cally.

**A v Rudíkově možná přijde i
kouzelník.**

Přírodovědné vycházky

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí Vás srdečně zve na přírodovědnou vycházku

“Soví houkání ve Čtyřech Dvorech“

S ornitologem Petrem Veselým (PřF JU)

Večerní vycházka zaměřená na pozorování a poznávání sov a dalších ptáků na sídlištích Šumava a Máj. Součástí vycházky budou ukázky odchyty a kroužkování ptáků, především však lákání sov na nahrávky jejich hlasů. Vycházka s odborným výkladem je vhodná i pro děti a potrvá zhruba dvě až tři hodiny. Trasa bude sjízdná pro dětské kočárky.

pátek 13. 3. 2015 od 17:00 hod.

Sraz na zastávce českobudějovické Vysokoškolské koleje (linky č. 3, 7, 15)

Více informací: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 605 066 898, RehounekJ@seznam.cz

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně ve spolupráci
s restaurací Baobab vás srdečně zve v rámci cyklu

ZELENÉ OTAZNÍKY

na besedu:

„Povodně a sucho – jak hospodařit
s vodou v krajině?“

KDY: středa 18. února 2015 v 18 hod.

KDE: Restaurace Baobab (nad Zborovem, Bavorova 20, Strakonice)

Potřebujeme ekosystémy, nebo přehrady? Co se stalo s našimi
řekami a potoky? Můžeme povodně zkrotit technickými
prostředky? Potřebují řeky prostor?

Nejen na tyto otázky se pokusí odpovědět hydrobiolog
RNDr. David Pithart, CSc.

Calla a Hnutí DUHA České Budějovice
Vás srdečně zvou na besedu z cyklu Zelených čtvrtků

„Kapitalismus a klima“

s **Jakubem Patočkou,**
šéfredaktorem Deníku referendum

Je nezbytná společenská změna, aby planeta přežila?
Ochrana klimatu versus volný trh?
Co přináší nová kniha Naomi Kleinové.

Ve čtvrtek 19. března 2015 od 18:00 hodin
v galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice.

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Hnutí DUHA České Budějovice, Dlouhá 134, Kaplice, tel: 380 311 459
ceskebudejovice@hnutiduha.cz, <http://www.hnutiduha.cz>

Benefiční koncert virtuózního kytaristy prof. Štěpána Raka

sobota 28. února od 18.30 hodin
Koncertní síň Otakara Jeremiáše České Budějovice

vstupné 160 Kč v předprodeji, na místě 200 Kč

Pořádá sdružení Jihočeské matky pro Diecézní charitu České Budějovice.
Výtěžek bude věnován na podporu dětí žijících v oblasti postiženou
havárií v Černobylu.

[Plakátek ke stažení.](#)

Čápi 2014

Putovní výstava fotografií amatérských i profesionálních fotografů, kteří se zúčastnili soutěže České společnosti ornitologické.

Informační centrum Národního parku Šumava na Kvilně a prostory obecního úřadu Kvilda

19. prosince 2014 – 15. března 2015

**Jihočeská pobočka České společnosti entomologické
&
Entomologický klub Jihočeského muzea**
zvou všechny zájemce na přednášku

Obyvatelé včelích hotýlků

s Janem Erhartem

Sobota 22. 3. 2015, 10:00
Budova Jihočeského muzea v Českých Budějovicích

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Uzávěrka dalšího čísla je do 10. března 2015. Články posílejte na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz.

Všechna starší čísla občasníku **Ďáblík** najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!